

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

1 Non coram laico clericus producitur ullus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

1. ¶ Gallia] In concilio impressu & aliquot Gratiani exemplaribus legitur, Gallicia. In aliis autem, & emendatoribus, atque in codice conciliorum Lucensi regio habetur, Galliciana provincia. Nam eo tempore Archiepiscopus Narbonensis, & eius provincia Episcopi ad synodum Tolosanam conveniebant, quod ex subscriptionibus Tolotani tertii apparet. In eo enim Nigetius Narbonensis metropolitanus, Sergius Episcopus Carcassensis, & Nebridius Episcopus Agathensis, & procuratores Magalonsis & Nemausensis Episcoporum subscribunt. Eiusdem quoque metropolitani, & ipsius provincie Episcoporum subscriptiones in quarto & sexto Tolotani concilio impressu leguntur, & illa, que in manuscriptis habentur, omittuntur.

2. ¶ Quinquagenarium] In variis editionibus huius concilii legitur, quinquarium. Verum in codice Lucensi regio, una Vaticana, & altera Bibliotheca Dominicana manuscripti, & vetustissimi exemplaribus Gratiani, & Burchardi, & Ivone est, quinquagenarium. Et hanc lectionem secutus est Innocentius III. in concilio Lateranensi, cum Apostolus, extra, de cons. & exalt.

C. IX. ¶ Sacerdotes ab Episcopis suis ultra modum non graventur.

Item Gregorius Episcopus Sicilia, lib. 11. epist. 20.

Relatum est nobis sancte memoria decessoris mei temporibus per servum Dei Diaconum, qui tunc ecclesiasticum patrimonium curam gessit, fuisse dispositum, ut sacerdotes per universas vestras dioceses constituti, quoties ad signandos infantes egredimini, ultra modum gravari minimè debuissent. Summa enim præfixa fuerat, vobis, ut audio, consentientibus, quæ ab eisdem sacerdotibus pro labore clericorum dari debuisset. Atque hoc quod tunc placuit, sicut nunc dicitur, minimè custoditur. Unde fraternitatem vestram admono, ut subjectis vestris non graves studeatis existere.

C. X. ¶ Secundum loci medietatem Episcopi convivia parentur.

Item Pelagus Cresconus Illustris.

Illud æ magnitudinem tuam minimè volumus ignorare, quod Syracusanæ civitatis Episcopus, inter alia, quæ in cautionum suarum pagina spondidit, hoc etiam specialiter sub interpositione pœnæ legitime promississe legitur, nunquam se à quolibet suæ diocesis Presbytero ultra duos solidos cathedraticum nomine petiturum, nec per quamlibet aliam occasionem quidquam in eius se dispendio esse gesturum. Quod magnitudo tua, non solum à prædicto Episcopo, sed de omnium Episcoporum Sicilia personis competenti sollicitudine custodire non desinat, nec ipsa quoque prædicia enormia fieri, sed secundum medietatem uniuscujusque loci Episcopo ad confirmationem venientis susceptionis preparari conviviium: quia nec eo prætextu pauperibus incuti damna volumus, aut qualibet ratione permitimus.

CAUSA XI.

Clericus adversus clericum quæstionem de præditi agitavit, quem ad civilem iudicem producere volebat: reus non nisi ante iudicem ecclesiasticum stare volebat: alter vero potentia civilis iudicis illum à possessione sua deiecit. Quo audito, Episcopus eum ab officio suspendit: ille contempna Episcopi sententia, officium suum administravit. Hoc comperto Episcopus sine se restitutionis in eum sententiam dedit.

1. Hic primum quaeritur, utrum clericus ante civilem iudicem sit producendus.
2. Secundo, si producendus non est, an hac culpa sit digna suspensio.
3. Tertio, si digna non fuerit, an contemporem sententiam sui Episcopi irreparabiliter oporteat deponi.

¶ Anst. l. 6. c. 171. Poly. l. 4. tit. 21.

QVÆSTIO I.
Vod clericus apud facularem iudicem accusandus non sit. Cajus Papa epistola ad Felicem Episcopum, ca. secundam scribit, dicens.

C. I. ¶ Apud facularem iudicem nullus clericus conveniatur.

Nemo unquam Episcopum apud iudicem facularem aut alios a clericis accusare præsumat.

C. II. PALEA.

¶ Nullus b' iudicium, neque Presbyterum, neque Diaconum, aut clericum ullum, aut iuniores ecclesie sine licentia d' pontificis per se distringat, aut condemnare præsumat. Quod si fecerit, ab ecclesia cui imperiam irrogare dignoscitur, tamdiu sit sequestratus, quodque reatum suum agnoscat, & emendet.

¶ Apud Burchardum, & in aliquot Gratiani codicibus extra, que hanc paleam habent, & in Decretalibus, tit. de foro competentis, c. 2. citatur ex concilio Parisiensi c. 10. Verum in concilio Blomensi Troleiano, c. 6. refertur ex capitularibus, in quibus habetur, sic est, lib. 6. c. 154. & lib. 7. c. 139. Simile quid legitur in concilio Antipiscodorenfi, c. 43.

C. III. ¶ De eodem. Item Marcellinus c. Papa, epist. 2.

¶ Clericum i' cujuslibet f' ordinis absque pontificis sui permisso nullus præsumat ad facularem & iudicem attrahere: nec laico b' quemlibet clericum licet accusare.

¶ Clericum] In epistola Marcellini secunda, & concilio Aurelianensi 3. ubi hoc repetitur, & in Patrum omnia sic legitur, clericus cujuslibet ordinis absque pontificis sui permisso nullum præsumat, & c. Verum ob glossas, & citationes doctorum aliter est mutatum.

C. IV. ¶ Ab eis quibus iudicandus est, qui sui iudices elegerit.

Item ex Nicæno concilio.

Iudices i' autem alii esse non debent, quam quos ipsi i' qui impetitur, elegerit, aut quos suo cum consensu sacra sancta sedes, aut eius primates auctoritate huius sacrae sedis delegaverint.

¶ In concilio Nicæno hodie canon hic non habetur: sed fuisse illum plures canones illius concilii supra distincti, 6. cap. septuaginta, est adnotatum. Quorum partem refert Iulius in referendis concilio orientales, ubi numero 30. habetur hoc capitulum: & ex eo citatur in Burchardo.

C. V. ¶ Ad facularia iudicia nullus clericus est pertrahendus.

Item Valentinianus, Theodosius, & Arcadius Imper. AAA.

Continua k lege sancimus, ut nullus Episcoporum, vel eorum, qui ecclesie necessitatibus serviunt, ad iudicia siue ordinario, siue extraordinario iudicium pertrahatur. Habent illi suos iudices, nec quidquam huius publicis est commune cum legibus. Item, ¶ Constantinus I Imperator præfidentibus i' in sancta synodo, qua apud Nicæam congregata erat, cum querelam quorundam conspiceret coram se delatam, ait. Vos à nemine iudicari potestis: quia ad Dei solius iudicium referamini.

¶ Praefidens] Quam humiliter ibi se offerit, Constantinus docent Eusebius 2. lib. de vita ipsius, cap. 10. Socrates, lib. 1. cap. 2. Theodoretus l. 1. c. 7.

- a. atretiqua. b. Extra de foro competentis. Cap. lib. 6. c. 104. & l. 7. c. 139. Burch. l. 16. cap. 22. c. al. minimè. d. al. iudicium. al. permisso. e. Et in concilio Aurelianensi, cap. 31. f. Anst. l. 6. c. 22. Pann. l. 4. c. 31. g. al. faculare iudicium. h. 297. Luca. i. Poly. l. 3. tit. 4. Pann. l. 4. c. 19. k. In eod. Theod. l. 6. tit. de iudic. aud. c. ult. Anst. l. 3. c. 109. Poly. lib. 1. tit. 19. l. 12. g. 1. f. a. u. m. & 11. q. 1. sacerdotibus. Hist. ecclesiast. l. 10. c. 2. Rufinus militare.

C. VI. §. De eodem. PALEA.

Item ex concilio Matifonensi l. c. 3.

Nullus a clericis alium clericum ad iudicem seculari accusare, aut ad causam dicendam trahere quocunque modo præsumat: sed omne negotium clericorum, aut in Episcopi sui, aut Presbyterorum cum Archidiaconi presentia finiatur. Quod si quis clericus hoc adimplere distulerit, si minor fuerit, uno minus de quadraginta ictus b: accipiat: si vero honoratior, triginta dierum inelusione mulctetur.

1. §. Aut in Episcopi sui] In concilio Matifonensi legitur, aut in Episcopi sui, aut in Presbyteri, aut in Archidiaconi presentia finiatur. verum in prima collectione decretalium Bernardi, tit. de foro competentis, c. 2. caput hoc refertur eodem modo atq; in hac palea.

C. VII. §. De eodem. PALEA.

Item Marcellinus i. epist. secunda; ad Episcopos Orientales.

Quæcumq; contentiones inter Christianos ortæ fuerint, ad ecclesiam deferantur, & ab ecclesiasticis viris terminentur: Et si 2. obedire noluerint, quousque obediant, à liminibus ecclesie excludantur.

1. §. Item Marcellinus] In vulgatis citabatur ex Bonifacio ad Episcopos Gallie, sed in aliquo vetustis legitur, Marcel. Est enim hoc caput in secunda epistola Marcellini, & ipsi tribuit Ivo: scilicet autem est, quod in vetustis Gratiani exemplaribus; & à Bernardi, & Trone citatur ex Bonifacio ad Episcopos Gallie, ut ibi etiam dicitur.

2. §. Et obedire] Hac usque ad finem non legitur in ipsa epistola: sunt tamen apud Bernhardum & Ivoem.

C. VIII. §. Neg. pro civili, neq. criminali causa?

Episcopus apud civilem iudicem producat.

Item Bonifacius ad Episcopos Gallie.

Nullus d' Episcopus; neq; pro civili, neq; pro criminali causa apud quemvis iudicem, siue civilem, siue militarem producat, vel exhibeat. Magistratus enim, qui hoc iurare ausus fuerit, amissionis cinguli condemnatione plectetur.

§. Hoc ad scribitur Marcellus: sed, ut dictum est in proxima sequenti notione, in vetustis codicibus Gratiani, & apud Bernhardum, & Tronem par. c. 277. tribuitur Bonifacio: & sic est mutatum. Et eadem habentur apud Iudicium antecessorem, novell. 123. cap. 16. quod nulli, nomine Bonifacii citantur, sceler evinire. Et Ivo eadem parte, c. 277. hoc ipsum caput citat ex libro constitutionum, ad dicitur in medio verbi, que sunt apud Iulianum.

C. IX. §. Quilibet clericus non est in publico examinandus.

Item Sylvester Papa in synodo Romana, c. 14.

Testimonium a clericis ad versus laicum nemo recipiat: nec enim f. clericum quemlibet in publico examine præsumat, nisi in ecclesia.

§. In synodo Romana sub Sylvestro, c. 14. & in Pannonia legitur eodem modo atq; apud Gratianum, ac propterea nihil est mutatum. Verum in epistolis quibusdam concilii habetur: Testimonium laici ad versus clericum nemo recipiat: Et eodem modo legitur in capitula Hadriani, c. 72. in concilio Tridentino, c. 4. & ex ipso apud Bernhardum & Tronem.

Item Concilio libro: titulo de Episcopis & clericis Imperator Theodosius. [Nec honore, nec legibus Episcopus ad testimonium ducendum flagitetur.] §. Item dicitur. [Episcopum ad testimonium ad aliam admitti non decet. Nam & persona de honoratur B. & dignitas sacrosancta excepta h. consuetur.]

a. Baro. lib. 6. c. 1. b. al. i. lib. 6. c. 1. c. Baro. lib. 6. c. 1. d. An. nullus Episcopus. Cod. de Episc. & clericis. Burch. lib. 1. c. 1. f. 277. g. 266. h. Baro. lib. 6. c. 204. Ivo. p. 6. c. 277. i. al. eman. Pam. l. 4. c. 29. tit. 3. l. 7. & in cod. Theod. l. 1. tit. 3. p. 1. §. al. innotatur. h. al. exempta.

Novella constitutio a.

[Episcopus non flagitetur ad testimonium iurejurando 1, sed Evangelii tantum coram positus.] §. Item [Sed b iudex mittat ad eum ex sui ministerio, ut propositi sacrosancti Evangelii, secundum quod decet sacerdotes, dicat qua veritas.]

1. §. Iurejurando] Dicitur hac non est in novella. Et verba Græca, que ad hoc faciunt, sunt hæc, ἰδὲ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἐπί- σκῳ τὸς τῶν φιλεσότητος ἐπισκόπους ἀπαγορεύειν ἐς δικασ- τήριον πωρογενέσθαι ἐπὶ τῷ νόμῳ μαρτυροῦν. id est, Præterea nulli magistratum licebit Dei amantissimos Episcopos cogere, ut perhibendi testimonii causa in jus prodeant.

C. X. §. Clericus ad civilem iudicem clericum perducens, anathema sit.

Item Sylvester in epistolo concilio Romani.

Si quis clericus accusans clericum in curiam introierit, anathema sit.

Subaudiendum est, si publicorum iudiciorum cognitionem petierit: Episcopale namq; iudicium nihil obest ab Imperatore postulare.

C. XI. §. Proprio privetur honore publici iudicii cognitionem ab Imperatore postulantes.

Unde in Carthaginensi Concilio VII. c. legitur.

Placuit, ut quicumque ab Imperatore cognitionem publicorum iudiciorum petierit, honore proprio privetur. Si autem Episcopale iudicium ab Imperatore postulaverit, nihil ei obstat.

Sic & sequentes auctoritates intelligende sunt; quibus clericorum causas non nisi clerici cognoscere iubentur.

§. In antiquis etiam codicibus titatur Carthaginense octavum, quo nomine videtur significari concilium Milevitanum, in quo caput hoc extat, cap. 19.

C. XII. §. A seculari iudice clericus non est audiendus.

Unde Gelasius Papa scribit Egebia d' comiti.

Christianis gratum semper debet esse, quod ab eorum possit dignitate præstandum: quia Deo ferventibus beneficium negare non convenit. Sylvester itaq; Faustianus, qui se à cunabulis clericos confitentur, à Theodora se opprimi per violentiam, conque- rantur: quia dicunt se ingenios, atq; Deo auctore, prima conditionis nexibus absolutos in formem deterrimam iterum servitutis addidi, & per auctoritatem regiam, contra leges publicas, cum clericali iungulo tenerentur adstricti; per Archidiaconum urbis Grumentinæ esse conventos; cum constet eum, qui coelestem militem pulsat, non nisi ejus forum debere sectari. Et ideo, dilecte filii, depenso salutationis affectu, supradictos clericos tibi commendo, ut si ad delegatorum iudicium eorum ad- versarii f. venire contempserint, sublimitatis tue tuitione vallerent: ne quid illis, aut susceptio, aut inimica legibus violentia, necessitatis imponat: quia, qui iudicium refugit, apparet eum de iustitia distans.

C. XIII. §. Non nisi ad Episcoporum iudicium clericus vocetur.

Idem Grifino g. Sabino Episcopo.

Sylvester b. & Faustianus ecclesie Grumentinæ clerici, lachrymosa nobis insinuatione conquesti sunt; libertatem sibi Domini sui benignitate concessam, hæredum ejus oppressionem pulsari; sibi que in clericatus officio penè à cunabulis servientibus, etiam manumif- fore vivente, in eodem actu nihilominus constitutis, divinis ministeriis impendere servitium non licere;

a. Novell. 123. §. 6. præterea nulli: apud Iulianum novell. 123. c. 9. b. An. sed iudex. Cod. de Episc. & cler. c. In Milevi. 100. cap. 19. & in Afric. 71. d. al. Zeri. c. Inq. in Sylvest. f. al. ad versus venire contempserit: g. al. Grifino. h. An. l. 6. c. 108. i. mysterii.

nentes aliquos suis Episcopis, aut clericis aliis, omnino cadant de proprio gradu.

C. XXII. ¶ Clerici conjurantes, proprio amisso gradu, retrahantur in carcerem: ceteri excommunicentur.

Item Calixtus Papa Episcopus Gallia, epist. 2.

Conspirationum: & crimina vestris in partibus viget audivimus, & plebes contra Episcopos suos conspirare nobis manifestum est: cujus criminis astutia non solum inter Christianos, abominabilis est, sed etiam inter ethnicos, & ab ceteris legibus prohibita. Et idcirco hujus criminis reos non solum ecclesiasticæ, sed etiam sæculi damnant leges: & non solum conspirantes, sed etiam consentientes eis. Antecessores verò nostrorum plurima turba Episcoporum, quicumque eorum in sacerdotali honore sunt positi, aut existunt clerici, honore quo ununtur, carere præceperunt: ceteros vero communione privati, & ab ecclesiæ extorres fieri jussunt, omnesque simul utriusque ordinis viros infames esse censuerunt, & non solum facientes, sed & eis consentientes.

C. XXIII. ¶ Clerici aut monachi conjurantes, proprio priventur honore.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 18.

Si qui clerici, aut monachi reperti fuerint conjurantes, aut conspirantes, aut insidias ponentes Episcopis, aut clericis, a gradu proprio penitus abiciantur.

¶ Hic canon est par canon 18. Concilii Chalcedonensis, qui paulo ante, conjurationem, integer ex alio refertur versione.

C. XXIV. ¶ De eodem.

Item ex concilio Toletano.

Si clerici aut monachi inventi fuerint conspirantes, aut per conjurationem calumniam machinantes Episcopis vel clericis, propriam amittant gradum.

¶ Ivo etiam, & auditor Polycarpi citat ex Toletano: sed in nullo invenitur, & est idem canon cum priore, verbis tantum mutata.

C. XXV. ¶ De eodem.

Item ex concilio Aurelianensi III. c. 27.

Si qui clericorum (ut nuper multis locis per superbiam, diabolo instigante, actum fuisse perpatuit) rebeli auctoritate se in unum conjuratione intercedente collegerint, & aut sacramenta inter se data, aut chartulam conscriptam fuisse patuerit, nullis exculpationibus hæc præsumptio elabatur: sed re detecta, cum in synodum ventum fuerit, in præsumptis juxta personarum & ordinum qualitatem, à Pontificibus, qui tunc in unum collecti fuerint, vindicetur: quia sicut charitas ex præceptis divinis & corde, non chartulæ conscriptione, vel conjurationibus est exhibenda, ita quæ supra sacras admittuntur scripturas, auctoritate & districtione Pontificali sunt reprimenda.

C. XXVI. ¶ Inter clericos & laicos causa extorta ab Episcopis audiatur.

Item Innocentius Papa ad Vitervianum Rothomagensis, epist. 2. c. 3.

Si quæ causæ, vel contentiones inter clericos, vel inter clericos & clericos, tam superioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint extortæ: placuit, ut secundum synodum Nicenam, congregatis omnibus, & ejusdem provincie Episcopis, iudicium terminetur.

¶ Vel inter.] Sic in dictione conciliorum tribus tornis. In

a. Poly. lib. 4. tit. 30. Anst. lib. 6. tit. 18. Burd. lib. 1. c. 64. Ivo p. 12. c. 46. & part. 6. c. 366. b. al. cadere. c. Sup. ead. conjurationum. Poly. lib. 4. tit. 34. Burd. lib. 1. c. 61. Ivo p. 12. c. 87. d. al. ex clericis. c. Poly. lib. Burd. lib. 1. c. 69. Ivo p. 12. c. 83. Anst. lib. 3. c. 18. f. al. prævalere. al. prævalere. g. al. Dominicus. h. al. quod amittuntur. i. repræsentandum. i. Cap. 1. c. 287. Anst. lib. 3. c. 53. k. abest à Romanis concilio Romano editionibus.

illa autem quatuor rationum absint hæc, vel inter laicos & clericos. In Gratiani codicibus legatur, contentiones inter clericos & laicos.

2 ¶ Iudicium.] In aliquot editionibus ipsius epistole, apud Anselmum, in Capitularibus, & in epistola Nicolai Episcopi Gallicæ, in appendice bibliothecæ sanctorum Patrum, in qua caput hoc refertur, legitur, iurgium.

Gem ergo his omnibus auctoritatibus clerici ante civilem iudicium denegentur producendi, cum (nisi prius depositi, vel nudati fuerint) curie non sint representandi, patet, quod ad secularia iudicia clerici non sunt pertrahendi.

2 pars. Hic ita respondetur. Clerici ex officio Episcopo sunt suppositi: ex possessionibus prædiorum Imperatori sunt obnoxii. Ab Episcopo unctio, decimationes, & primitias accipiunt: ab Imperatore verò prædiorum possessiones nanciscuntur. Unde Augustinus ait super Ioannem. [Quo a iure villas defendi dicitur, an humano?] require in principio, ubi differentia signatur inter jus naturale, & jus constitutionis. Quia ergo, ut prædicia possideantur, Imperialis lege factum est, patet, quod clerici ex prædiorum possessionibus Imperatori sunt obnoxii.

C. XXVII. ¶ Imperatori tributum ecclesia denegare non debet.

Item Ambrosius contra Auxantium, in oratione de tractandis basilicis.

Si tributum petit Imperator, non negamus, agri ecclesiæ solvunt tributum. Si agros desiderat Imperator, potestatem habet vindicandorum. Ac paucis interjectis. ¶ Tollant eos, si libitum est: Imperatori non dono, sed non nego.

C. XXVIII. ¶ Potestatibus tributa non sunt deneganda.

Idem in commentariis ad c. 1. Luca, lib. 4. c. pensit.

Magnum quidem est, & spirituale documentum, quo Christiani viri sublimioribus potestatibus docentur debere esse subiecti: ne quis constitutionem terreni Regis putet esse solvendam. Si enim censum d' Dei filius solvit, quis tu tantus es, qui non putes esse solvendum?

Item Apostolus e: [Omnia anima sublimioribus potestatibus subdita sit.] item Petrus f. Apostolus generaliter omnibus fidelibus scribit: [Estote subditi Domini vestri, sive Regi, quasi præcellenti, sive Ducibus, tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum.]

C. XXIX. ¶ De secularibus negotiis Episcopus cognoscere non debet.

Item ex epistola Clementis ad Iacobum fratrem Domini.

Te quidem oportet irreprehensibiliter vivere, & summo studio niti, ut omnes vitæ hujus occupationes abijcias: ne fidei iussor existas: ne advocatus litium fias: ne in ulla aliqua occupatione profus inveniariis mundialis negotii occasione perplexus. Neque enim iudicem, aut cognitorem secularium negotiorum hodie ordinare vult Christus: ne profocatus presentibus hominum curis, non possis verbo Dei vacare, & secundum veritatis regulam fecerere bonos à malis. Ista namque opera, quæ tibi minus congruere superius exposuimus, exhibeant sibi invicem vacantes t' laici: & te nemo occupet ab his studiis, per quæ salus omnibus datur.

¶ Vacantes laici.] In epistola Clementis legitur, discentes, id est, laici: sed Gratianus etiam infra post paleam, clericus nullum. eodem modo legitur, atq. hic.

C. XXX. ¶ In his, quæ ad communis vite usum pertinent, laici sibi invicem operam dent.

Item ibidem continetur.

a. Dist. 8. quo iure. b. Is. epistolarum post epist. 32. c. al. solvant. d. Marc. 12. e. Rom. 13. f. 1. Pet. 2. g. Inducitur Petrus loquens Clementi.

Sicut enim tibi impietatis crimen est, neglectis verbi Dei studiis, sollicitudines suscipere faculares: ita & unicuique laicorum peccatum est, nisi invicem sibi etiam in his, quae ad communis vitae usum pertinent, operam fideliter dederint. Te vero securam facere ex his, quibus non debes instare, omnes communitur elaborent. Quod si forte à semetipsis hoc laici non intelligunt, per Diaconos edocendi sunt, ut tibi solius ecclesiae sollicitudines derelinquant.

Ex his omnibus datur intelligi, quod in civili causa clericus ante civilem iudicem conveniendus est. Sicut enim ecclesiasticum legum ecclesiasticus iudex est administrator, ita & civilium non nisi civilis debet esse executor. Sicut enim ille, solus habet jus interpretandi canones, qui habet potestatem condemnandi eos: ita ille solus civilium legum debet esse interpret, qui eius ius, & auctoritatem imperat. In criminali vero causa non nisi ante Episcopum est clericus examinandus. Et hoc est illud, quod legibus & canonibus supra definitum est, ut in criminali videlicet causa, ante civilem iudicem nullus clericus producatur, nisi forte eum consensu Episcopi sui, veluti, quando incorrigibiles inveniuntur, tunc detracta eius officio, curia tradendis sint.

C. XXXI. ¶ Qui Episcopo insidatur, semotus à clero curia tradatur.

Unde Fabianus Papa ait epist. 2. Episcopis Orientalibus.

Satuimus b, ut si quis clericorum suis Episcopis infestus, aut insidiator fuerit, eosque criminari voluerit, aut conspirator fuerit, mox ante examinatum iudicium submotus à clero, curia tradatur, nisi diebus vitae suae deserviat, & infamis absque ulla restitutionis spe permaneat.

Quia ergo iste non in criminali, sed in civili causa clericum ante civilem iudicem produxit, non est iudicandus transgressor canonum, nec est dicendus portu accessu reum ad iudicem non suum, quia de civili causa non nisi iudex civilis cognoscere debet.

3 pars. Contra ea, quae in actoris defensione dicta sunt, verissima quidem videntur, sed pondere carent. Sacri enim canonibus & forensibus legibus, tam in civili quam in criminali causa clericus ad civilem iudicem pertrahendus negatur.

C. XXXII. ¶ Fratres apud Presbyteros iudicentur.

Unde in epistola prima Clementis ad Iacobum legitur.

Si d qui ex fratribus negotia habent inter se, apud cognitores saeculi non iudicentur: sed apud Presbyteros ecclesiae, quidquid illud est, dirimatur.

C. XXXIII. ¶ Nullus clericus propter aliquam causam inretur curiam.

Item Sylvester Papa in epistola e concilio Romani.

Nullus clericus, vel Diaconus, vel Presbyter propter quamlibet causam intret in curiam, nec ante iudicem civilem i causam dicere praesumat.

¶ Civilis. In epistola Synodi Romanae sub Sylvestro, unde hoc videtur sumptum, legitur, cinctum, cingulo enim milites ac magistratus ab Imperatore donabantur.

C. XXXIV. ¶ Ecclesiasticum, non forense iudicium penitens expetat.

Item Leo Papa ad Rusticum, epist. 90. al. 92. c. 9.

Aliud g quidem est, debita iuste reposcere, aliud, propria peccationis amore contemnere. Sed illi citorum veniam postulantem oportet etiam à multis licitis abstinere, dicente Apostolo h [Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.] Unde si quis penitens

a Vocare. b Arg. c Anf. l. 7. c. 119. Poly. l. 4. tit. 31. c. al. pondere veritatis. d Poly. l. 5. tit. 1. l. 10 p. 6. c. 341. Anf. lib. 6. c. 112. e Et in conc. ipso, c. 16. f Pam. l. 4. c. 30. g Infra, de pen. dist. 1. c. aliud. h 1. Cor. 6.

habet causam, quam negligere forte non debeat, melius expetit ecclesiasticam, quam forense iudicium.

¶ Non aut propter criminale tantum, sed generaliter propter quaelibet causam, tam civilem, quam criminalem intelligens.

C. XXXV. ¶ Cuiuslibet sacrosanctae sedis iudicium iudicium est.

¶ Unde Theodosius Imperator. a.

Quicunq; litem habens, sive possessor, sive petitor fuerit, vel in b initio litis, vel decursis temporum curiis, sive cum negotium peroratur, sive cum iam coeperit promi sententia, iudicium elegerit sacrosanctae sedis Antistitis, illico sine aliqua dibratione, etiamsi alia pars refragatur, ad Episcoporum d iudicium cum sermone litigantium i dirigantur.

¶ Dirigantur. In Cod. Theodosiano, lib. 16. tit. de Episcopali iudicio. l. 1. quae reperitur, l. 6. Capitul. c. 281. & in concilio Constantiensi, sub Lothario, & apud Leonem. & Anselmum sequuntur haec: Multa enim quae in iudicio captivae praescriptionis iuricula non patiuntur, investigat, & promit sacrosanctae religionis auctoritas, ac statim adnectitur cap. sequens, omnia itaque causa.

C. XXXVI. Item ibidem.

Omnes e itaque causae, quae vel pratorio iure, vel civili tractantur, Episcoporum sententia terminantur, perpetuo stabilitatis iure firmentur, nec ulterius liceat retractari negotium, quod Episcoporum sententia deciderit. ¶ Testimonium, etiam, ab uno licet Episcopo, perhibitum, omnes iudices indubitanter accipiant; nec alius audiatur, cum testimonium f Episcopi à qualibet parte fuerit repromissum. Illud est enim veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum, quod à sacrosancto homine conscientia mentis illibata protulerit. Hoc non edicto salubri aliquando censuimus: hoc perpetua lege firmamus, malitiosa litium, femina comprimentes.

¶ Haec si quae antiquata contendant, quia in Iustiniani codice non videntur ita inserta, per Carolum renovata cognoscat, qui in Capitularibus, l. 6. c. 281, ait inter cetera.

C. XXXVII.

Volumus g, atque praecipimus, ut omnes ditiones nostrae, Deo auxiliante, subiecti, tam Romani, quam Franci, Alemanni, Bavari, Burgundiones, Saxones, Thuringi, Frisones, Galli, Britones, Longobardi, Gothones, Beneventani, Gothi, Hispani, ceterique nobis subiecti omnes, quocumque videantur legis vinculo conficti, vel consuetudinario more connexi, hanc sententiam, quam ex sextodecimo Theodosii Imperatoris libro, capitulo videlicet undecimo, ad interrogata Ablarii Ducis, illi & omnibus rescriptam, i sumpsimus, & in ceteris nostris capitula, pro lege tenendam, consensu omnium fidelium nostrorum, tam clericorum, quam & laicorum posuimus, lege b cuncti perpetua teneant, id est, quicunq; litem habens, sive possessor, sive petitor fuerit, sic [ut supra].

¶ Rescriptam sumpsimus. Sic est emendatum ex rescripto. Antea legebatur, per scripturam misimus.

C. XXXVIII. ¶ Presbyter apud Episcopum tantum iudicari debet.

Item Gregorius lib. 11. epist. 34. Iammi defensori tuus in Hispaniam, monendo dicit.

De persona Presbyteri hoc attendendum est, quia si quam causam habuit, non ab alio teneat, sed

a Cod. Theod. l. 16. de Episcopali iudicio. l. 1. & quicunq; extra de iudic. c. novit. Capit. l. 6. c. 281. Anf. l. 3. c. 108. l. 10 p. 16. c. 312. b al. inter mitia. c al. legis. d al. Episcopum cum. e Capit. lib. 11. Anf. lib. 11. c. 29. f al. restituitio. g Anf. lib. 11. h lege cunctis perpetua tenendam. i orig. sup. ead. cap. quicunq; i Anf. l. 3. c. 95. Novell. 123. & si quis contra. Episcopus

Episcopus ipsius adiri debuit: sicut novella constitutio manifestat, quæ loquitur de sanctissimis, & Deo amabilibus, ac reverendissimis Episcopis, clericis, & monachis, [Imp. Iustinianus Augustus Petro gloriosissimo præfatio] i. pratorio. Si quis contra aliquem clericum, aut monachum, aut Diaconissam, aut monastriam, aut ascetiam habeat aliquam actionem, doceat a prius sanctissimum Episcopum, cui horum unusquisque subiacet. Ille vero causam inter eos iudicet. Et si quidem utraque pars his, quæ iudicata sunt, non acquieverit, iubeamus per loci iudicem hæc executioni perfectè mandari, &c. Ne vero obijciatur, quia de clerico hoc loquitur non de Presbytero, sciendum est, quia superiùs in eadem constitutione lib. cod. 1. d. legitur appellatione clericorum etiam Presbyteros & Diaconos contineri. Verba autem legis ista sunt: [Presbyteros autem & Diaconos, & Subdiaconos, cantores, & lectores, quos omnes clericos appellamus, & reliqua.]

1. ¶ Præfatio pratorio] *Græcè est, μαχις παρ δὲ αὐτῶν πᾶσι δὲ δικαστῶν ἐστὶν, magistro divinum nostrorum officiorum.*

2. ¶ Non acquieverit.] *In Authentica de sanctiss. Episcopis, & apud Iulianum abest negatio.*

C. XXXIX. ¶ Clericus clericum ad publica iudicia non pertrahat. *Romanæ defensionis titulus.*

Pervenit ad nos, quòd si quis contra clericos quoslibet causam habeat, despectis eorum Episcopis, eisdem clericis in tuo facias iudicio exhiberi. Quòd si ita est, quia valde constât esse incongruum, hæc tibi auctoritate præcipimus, ut denudò hoc facere non præsumas: sed si quis contra quemlibet clericum causam habuerit, Episcopum ipsius adeat, ut aut ipse cognoscat, aut certè ab eo iudices deputentur, aut si forte ad arbitrio eundem est, partes ad eligendos & iudices ab ipso executioni deputata compellat. Si quis verò clericus vel laicus contra Episcopum causam habuerit, tunc te interponere debes, ut inter eos, aut ipse cognoscat, aut certè te admonente sibi iudices eligant. Nam si sua unicuique Episcopo iurisdictio non servatur, quid aliud agitur, nisi ut per nos, per quos ecclesiasticus custodiari debuit ordo, confundatur?

C. XL. ¶ A laici iudiciis clericis non sunt opprimendi.

Item Iamario Episcopo Caralitano, lib. 3. epist. 28.

¶ Ratis & Coepiscopi nostri Felicis, & Cyriaci Abbatibus relatione cognovimus, quòd in insula Sardinia sacerdotes a laicis iudiciis opprimantur, & fraternitatem eorum ministri sui despiciant: dumque solum simplicitati vobis studeatur, quantum videmus, disciplina negligitur.

C. XLI. ¶ Sacerdotes a Regibus sunt honorandi, non iudicandi.

Item Gregorius Maauro Imperatori, lib. 4. epist. 31. seu cap. 71.

Sacerdotibus si autem non ex terrena potestate Dominus noster citius indignetur, sed excellenti consideratione propter eum, cuius servi sunt, eis ita dominetur, ut etiam debitam reverentiam impendat. Nam in divinis & eloquiis sacerdotum aliquando Dii, aliquando Angeli vocantur. Nam & per Moysen de eo, qui ad iuramentum deducendus est, dicitur: [Applica illum ad Deos; id est, ad sacerdotes. Et rursus scriptum est: [Dii non detrahens, scilicet sacerdotibus. Et

2. Adit. orig. b. al. hoc. c. In eadem Æorell. 5. Presbyteri, apud Iulianum, c. 30. c. d. al. E. i. c. id est, ca. 11. novella. Anst. de sanctissimis Episcopis, Presbyteros, c. eligendum iudicem.] orig. f. Novellus epist. 7. ad Machinellum Imper. c. 21. g. Exod. 22. h. ibidem.

Propheta a ait: [Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.] Quid ergo mirum, si illos vestra pietas dignetur honorare, quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut Angelos, aut Deos ipse etiam appellat Deus? Ecclesiastica quoque historia testatur, quia cum piæ memoriæ Constantino b Principi, scripto oblatæ accusationes contra Episcopos fuissent, libellos quidem accusationes accepit, & eosdem, qui accusari fuerant Episcopos convocans, in eorum conspectu libellos quos acceperat, incendit, dicens: Vos Dii estis, à vero Deo confituri. Itè, & inter vos causas vestras discutite: quia dignum non est, ut iudicemus Deos. In qua tamen sententia sibi magis ex humilitate, quam illis aliquid præstitit ex reverentia impensa. ¶ Ante eum quippe pagani in rep. Principes fuerunt, qui verum Deum nescientes, Deos ligneos & lapideos colebant, & tamen eorum sacerdotibus honorem maximum tribuebant. Quid ergo mirum, si Christianus Imperator veri Dei sacerdotes dignetur honorare, dum pagani, ut prædiximus, Principes honorem impendere sacerdotibus noverunt, qui Dii ligneis & lapideis serviebant? Hæc t ergo non tantum specialiter, quantum generaliter pro omnibus asserimus sacerdotibus; quoniam adhuc nescimus, quis interribili iudicio Dei qualis futurus sit. Etenim Paulus egregius prædicator dicit c: [Nolite iudicare ante tempus, donec veniat Dominus, & reliqua.] Nam sunt multa, quæ de iudicio illius homines ignorant: quia fortasse, quæ vos laudatis, ille reprehendet, & quæ vos reprehenditis, ille laudabit.

1. ¶ Hæc ergo] *Sic etiam habet locus hic apud Nicolaum, epistola, cuius initium; proposueramus: sed in originali profectu hæc leguntur. Hæc ergo pierati Dominorum, non pro me, sed pro cunctis sacerdotibus suggero. Et multum in terjectis, quæ hic non referuntur, subdit: Nam adhuc nescimus, quis sibi, qualis sit, & Paulus egregius prædicator, &c. præfatq, omnino integram illam locum legere, Apostolicæ libertati plenam.*

C. XLII. ¶ Quia pœna servatur clericis, clericum ad secularia iudicia pertrahens.

Item ex concilio Milevitano.

Inlita d præsumptio usque adeo illicitis ausibus aditum patefecit, ut clerici concilios suos, relicto Pontifice suo, ad iudicia publica pertrahant. Proinde statui-mus hoc de cætero non præsumi. Si quis hoc præsumpserit facere, conventus: & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

¶ In concilio Milevitano, quòd habetur, nihil tale extat. Ex ipsa tamen citatur etiam ab Innocentio III. in c. si diligenti, extra, de foro comper. Habetur autem in Toletano 3. c. 13.

1. ¶ Conventus] *Dicitur ista in nullo concilio exemplari, aut impresso, aut manuscripto esse inveniam.*

C. XLIII. ¶ Clericus apud civilem iudicem iudicari non debet.

Item ex concilio Carthaginensi III. c. 9.

2. ¶ Placuit e, ut quisquis Episcoporum, Presbyterorum & Diaconorum, seu clericorum, cum in ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel civilis causa fuerit commota, si derelicto ecclesiastico iudicio, publicis iudiciis purgari voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat. Et hoc in criminali actione. In civili vero perdat, quòd evicit, si locum suum obtinere maluerit: siquidem i ad eligendos iudices iniquè de ecclesiæ consortio iudicat, qui de universa ecclesia male sentiendo, de iudicio seculari poscit auxilium?

a. Malach. 2. b. Sup. ead. c. continua: f. item Constantinus. E. Augustin. epist. 60. c. 1. Corinth. 4. d. In Tolet. 3. c. 13. Et in concil. apud Palatiis Vermis habito, c. 10. e. Ivo part. 6. cap. 362. f. item placuit.

